

Perpetuum infracțional. „Evadarea fugarilor” – o nouă variantă (ne)constituțională a infracțiunii de evadare

Perpetuum criminal. ”Fugitive escape” – a new (un)constitutional variant of the offence of escape

Conf. univ. dr. **Adrian FANU-MOCA***
Universitatea de Vest din Timișoara
Facultatea de Drept

Abstract

This study analyzes the new version of the escape crime introduced by Law no. 19/2025 in paragraph (3¹) of art. 285 of the Criminal Code, criticizing the incriminating text for its lack of clarity and predictability. Even though it was validated by the Constitutional Court following the constitutionality review before promulgation, the text has serious compatibility problems with the Fundamental Law, generating in practice situations that may lead to the conclusion of its uselessness from a criminological point of view.

Keywords: escape; clarity; predictability; criminal perpetuum; objection of unconstitutionality.

Rezumat

Prezentul studiu analizează noua variantă a infracțiunii de evadare introdusă prin Legea nr. 19/2025 la alin. (3¹) al art. 285 din Codul penal, criticând textul de incriminare pentru lipsa lui de claritate și predictibilitate. Chiar dacă a fost validat de Curtea Constituțională în urma controlului de constituționalitate înainte de promulgare, textul are serioase probleme de compatibilitate cu Legea fundamentală, generând în practică situații care vor putea conduce la concluzia inutilității lui din punct de vedere criminologic.

Cuvinte-cheie: evadare, claritate, predictibilitate, perpetuum infracțional, obiecție de neconstituționalitate.

1. Prolegomene. Infracțiunea de evadare este incriminată de dispozițiile art. 285 C. pen. într-o variantă tip în alin. (1), o variantă agravată în alin. (2) și două variante asimilate în alin. (3) și, de dată recentă, în alin. (3¹), introdus prin Legea nr. 19/2025 pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal¹.

Nou introdusul alin. (3¹) în cuprinsul art. 285 C. pen. prevede: „Se consideră evadare și fapta persoanei condamnate la pedeapsa detențiunii pe viață sau la pedeapsa închisorii de a nu se prezenta la organul de poliție în vederea punerii în executare a mandatului de executare a pedepsei în termen de 7 zile de la data la care a rămas definitivă hotărârea prin care s-a dispus executarea pedepsei”.

Acest text normativ, prin care a fost introdusă o nouă variantă asimilată de evadare, a fost propus de către Ministerul Justiției, care, în Expunerea de motive² a proiectului de lege a susținut că, chiar

* adrian.fanu@e-uvt.ro.

¹ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 230 din 14 martie 2025.

² Disponibilă pe site-ul Camerei Deputaților la adresa <https://www.cdep.ro/proiecte/2023/600/70/5/em777.pdf>.

dacă textul art. 285 C. pen. a fost completat³ prin Legea nr. 146/2021 privind monitorizarea electronică în cadrul unor proceduri judiciare și execuțional penale⁴, „nu orice faptă de sustragere de la executarea unor pedepse privative de libertate intră în sfera de protecție a dreptului penal. În aceste condiții s-a constatat existența unui număr semnificativ de cazuri în care persoane față de care s-a dispus o pedeapsă definitivă privativă de libertate persistă în atitudinea de sfidare a legii, sustrăgându-se executării pedepsei”. În acest context, Ministerul Justiției a apreciat că „statul român nu poate rămâne pasiv în urma apariției acestui fenomen criminologic, care în ultima perioadă a cunoscut o amplificare rapidă, cu atât mai mult cu cât lipsa unei intervenții legislative în materie penală ar putea fi interpretată în mod eronat drept o legitimare a sustragerii de la executarea pedepselor definitive privative de libertate. În aceste condiții se constată necesitatea unei intervenții legislative prin care, în vederea descurajării sustragerii de la executarea unei pedepse definitive privative de libertate, acest comportament, socialmente periculos, să fie incriminat”.

Textul de incriminare mai sus citat este urmat de dispozițiile art. II prin care se prevede că „în cazul hotărârilor care au rămas definitive anterior intrării în vigoare a prezentei legi, termenul de 7 zile prevăzut la art. 285 alin. (3¹) din Legea nr. 286/2009 privind Codul penal, cu modificările și completările ulterioare, curge de la data intrării în vigoare a prezentei legi”.

2. Concept și caracterizare. Noțiunea de „evadare” legată de verbul „a evada”, care înseamnă, conform Dicționarului explicativ al limbii române, „a fugi din închisoare sau de sub pază”, a fost particularizată în câmpul dreptului penal prin sensul de „sustragere de la privarea de libertate la care o persoană este supusă prin părăsirea în mod voit și ilegal a locului de reținere sau de deținere ori prin scăparea de sub paza (supravegherea) la care s-ar afla supusă persoana care se găsește în stare de reținere sau de deținere”⁵. Într-o altă accepțiune s-a arătat că „a evada înseamnă a înlocui în fapt starea legală de lipsire de libertate cu starea ilegală de libertate. Persoana aflată în stare legală de reținere sau de deținere poate evada din locul unde este reținută sau deținută sau dintr-un alt loc unde a fost condusă și se găsește sub pază”⁶.

Tradițional, evadarea a fost legată în dreptul nostru penal de premisa existenței unei stări legale de reținere sau de deținere, prin Legea nr. 146/2021 adăugându-se și aceea a arestului la domiciliu. Astfel, situația premisă reprezentată de preexistența unei „stări legale de reținere sau de deținere” poate fi generată de luarea măsurii preventive a reținerii (art. 209 și urm. C. pr. pen.), a arestării preventive (art. 223 și urm. C. pr. pen.) ori de executarea unei pedepse cu închisoarea sau detențiunea pe viață, precum și în ipoteza executării unui mandat european de arestare⁷. Prin adăugarea ipotezei arestului la domiciliu a fost păstrată situația premisă a existenței unei stări legale de „deținere”. Aceasta pentru că arestul la domiciliu este o măsură preventivă privativă de libertate, cu toate că locul executării acesteia nu este într-unul de deținere propriu-zis, ci la domiciliul inculpatului, iar deplasarea de la domiciliu spre locurile unde este chemat de organul judiciar sau spre cele unde i s-a încuviințat deplasarea nu se face sub escortă, însă i se impun acestuia respectarea de unui itinerariu și anumite condiții de deplasare. Toate aceste elemente conduc la ideea că există o privare de libertate a

³ Prin dispozițiile art. 42 pct. 2 din Legea nr. 146/2021 la art. 285 alin. (3) C. pen., după litera b) s-a introdus o nouă literă, litera c), cu următorul cuprins: „c) încălcarea de către persoana aflată în arest la domiciliu a obligației de a nu părăsi imobilul ori nerespectarea de către aceasta a itinerarului sau condițiilor de deplasare, stabilite potrivit legii”.

⁴ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 515 din 18 mai 2021.

⁵ N. Iliescu, *Infrațiuni care împiedică înfăptuirea justiției*, în V. Dongoroz, S. Kahane, I. Oancea, I. Fodor, N. Iliescu, C. Bulai, R. Stănoiu, V. Roșca, *Explicații teoretice ale Codului penal român. Partea specială*, vol. IV, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1972, p. 260.

⁶ T. Toader, M. Safta, *Infrațiuni contra înfăptuirii justiției*, în G. Antoniu, T. Toader (coord.), *Explicațiile noului Cod penal*, vol. IV, Editura Universul Juridic, București, 2016, p. 149.

⁷ C. Rotaru, A.-R. Trandafir, V. Cioclei, *Drept penal. Partea specială II. Curs tematic*, Editura C.H. Beck, București, 2024, p. 212.

inculpatului și prin, urmare, există o stare de deținere într-un loc stabilit de judecătorul de drepturi și libertăți, supus verificărilor organelor de poliție care exercită supravegherea inculpatului.

Noua variantă a infracțiunii de evadare introdusă prin Legea nr. 19/2025, numită în argoul jurnalistic și „legea fugarilor”, nu păstrează filosofia infracțiunii de evadare, situația premisă a acesteia fiind reprezentată de preexistența unei hotărâri definitive prin care s-a dispus executarea pedepsei, care nu este executată de către condamnat și care nu se prezintă „la organul de poliție în vederea punerii în executare a mandatului de executare a pedepsei în termen de 7 zile de la data la care a rămas definitivă hotărârea prin care s-a dispus executarea pedepsei”. Prin urmare, este exclusă existența unei stări legale de deținere atâta vreme cât condamnatul se sustrage de la executarea hotărârii de condamnare prin neprezentare la organul de poliție în termenul stabilit în vederea predării pentru începerea executării pedepsei închisorii sau a detențiunii pe viață. Din această perspectivă, subiectul activ al acestei variante a infracțiunii de evadare este realmente un „fugar”⁸, care se sustrage detenției, deși există o dispoziție legală a instanței de judecată de a executa pedeapsa în regim de detenție.

Din această perspectivă, această variantă este mult mai apropiată de infracțiunea de neexecutarea sancțiunilor penale incriminată de art. 288 C. pen., în cazul căreia starea de „detenție” în sensul art. 285 nu este cerută, fapta incriminată la alin. (1) al art. 288 C. pen. vizând o formă de sustragere de la executarea unei hotărâri judecătorești penale definitive (și executorii⁹) prin „sustragerea de la executare ori neexecutarea conform legii a unei pedepse complementare ori accesorii sau a măsurii de siguranță prevăzute în art. 108 lit. b) și lit. c), de către persoana fizică față de care s-au dispus aceste sancțiuni”.

În acest context, obiectul juridic al infracțiunii de evadare incriminate de art. 285 alin. (3¹) C. pen. constă în relațiile privind înfăptuirea justiției penale, care presupun împiedicarea sustragerii de la executarea pedepselor penale privative de libertate a persoanelor în privința cărora sunt pronunțate hotărâri judecătorești de condamnare sau alte hotărâri judecătorești prin care se dispune executarea unei astfel de pedepse (cum sunt hotărârile de anulare sau revocare a suspendării condiționate a executării pedepsei). Se ajunge ca, prin săvârșirea acestei infracțiuni, să fie afectată încrederea membrilor societății în eficiența actului de justiție. În acest sens, autorii proiectului Legii nr. 19/2025 au arătat că „aplicarea unor pedepse definitive privative de libertate, care în unele cazuri, ajung să fie strict formale, întrucât nu sunt executate, afectează funcția de exemplaritate a pedepsei și scade încrederea populației în actul de justiție și respectul față de lege, toate aceste ducând în cele din urmă la amplificarea fenomenului infracțional”¹⁰.

În ceea ce privește subiectul activ al variantei prevăzute de alin. (3¹), acesta este persoana condamnată la pedeapsa detențiunii pe viață sau la pedeapsa închisorii care nu se prezintă la organul de poliție în vederea punerii în executare a mandatului de executare a pedepsei în termenul legal. În ceea ce privește participația penală, fiind o infracțiune *in persona propria*, obligația de prezentare la organul de poliție în vederea punerii în executare a mandatului de executare în termenul legal incumbând fiecărei persoane care s-ar afla într-o astfel de situație, coautoratul nu va fi posibil, fiecare persoană fiind autor al propriei infracțiuni de evadare. Este, însă, posibilă, în mod indiscutabil, instigarea¹¹. Cu privire la complicitate, s-a afirmat că, deși aceasta este incriminată distinct sub forma înlesnirii evadării (art. 286 C. pen.), totuși, poate fi reținută o complicitate intelectuală la evadare „în

⁸ Cuvântul „fugar” este format prin sufixare din cuvântul „fugă” + sufixul „-ar” și semnifică, conform Dicționarului explicativ al limbii române, „care a fugit dintr-un loc (pe ascuns) pentru a scăpa de o primejdie, de o constrângere, de o situație grea sau penibilă”. În contextul actual, prin fugar se înțelege persoana care a fugit de o constrângere, adică de executarea hotărârii judecătorești de condamnare la o pedeapsă privativă de libertate cu executare în detenție.

⁹ În materie caracterului executoriu al hotărârilor judecătorești penale, art. 550 C. pr. pen. dispune: „(1) Hotărârile instanțelor penale devin executorii la data când au rămas definitive. (2) Hotărârile nedefinitive sunt executorii atunci când legea dispune aceasta”.

¹⁰ Expunerea de motive a proiectului Legii nr. 19/2025.

¹¹ C. Rotaru, A.-R. Trandafir, V. Cioclei, *op. cit.*, p. 211.

cazul unor simple încurajări ce au ca rezultat întărirea rezoluției infracționale”¹² sau „când se realizează prin promisiunea de favorizare”¹³.

Subiectul pasiv este statul, care trebuie să asigure punerea în executare a mandatelor de executare a pedepselor privative de libertate, în calitatea sa de subiect ce are o atribuție constituțională în ceea ce privește înfăptuirea justiției.

Cu privire la timpul săvârșirii infracțiunii, evadarea se comite la momentul expirării termenului de 7 zile de la data la care a rămas definitivă hotărârea prin care s-a dispus executarea pedepsei.

Elementul material al laturii obiective se realizează în cazul acesteia variante a infracțiunii prin omisiunea de a se prezenta în termen de 7 zile de la data la care a rămas definitivă hotărârea prin care s-a dispus executarea pedepsei la organul de poliție în vederea punerii în executare a mandatului de executare a acesteia. În acest caz nu se mai aplică condiția esențială atașată elementului material în cazul variantei tip și a acelei agravate, care constă în necesitatea ca evadarea să se realizeze dintr-o stare *legală* de reținere sau de deținere, în condițiile în care evadarea are loc înainte ca subiectul activ să fi ajuns în starea de deținere.

Urmarea imediată constă și în cazul variantei analizate în crearea unei stări de pericol pentru activitatea de înfăptuire a justiției, legătura de cauzalitate rezultând *ex re*.

Cât privește latura subiectivă, infracțiunea se săvârșește cu intenție, care poate fi, atât directă, cât și indirectă, mobilul și scopul nefiind relevante pentru existența infracțiunii, însă pot servi la individualizarea pedepsei. În cazul variantei de la alin. (3¹), fapta se consumă la momentul împlinirii termenului de 7 zile, care curge de la data la care a rămas definitivă hotărârea prin care s-a dispus executarea pedepsei. În acest sens, Curtea Constituțională, prin Decizia nr. 557 din 29 octombrie 2024¹⁴ a reținut că „legiuitorul, conform politicii sale penale, a adoptat o normă de incriminare a unei fapte pe care a asimilat-o faptelor de evadare, infracțiunea astfel creată consumându-se, anterior punerii în executare a mandatului de executare a pedepsei, prin trecerea a 7 zile de la data rămânării definitive a hotărârii prin care s-a dispus executarea pedepsei”.

În ceea ce privește regimul sancționator, pedeapsa aplicabilă pentru infracțiunea reglementată în alin. (3¹) al art. 285 C. pen. este cea prevăzută de alin. (1) – închisoarea de la 6 luni la 3 ani.

3. Conflictul de constituționalitate declanșat prin obiecția de neconstituționalitate formulată de Înalta Curte de Casație și Justiție – Secțiunile Unite. Curtea Constituțională a României a fost sesizată prin Hotărârea nr. 6 din 5 decembrie 2023 pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție – Secțiunile Unite cu obiecția de neconstituționalitate a Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal (devenită după promulgare Legea nr. 19/2025).

În motivarea obiecției de neconstituționalitate se arată că art. I pct. 1 din legea criticată, incriminând ca variantă asimilată a infracțiunii de evadare fapta persoanei condamnate la pedeapsa detențiunii pe viață sau la pedeapsa închisorii de a nu se prezenta la organul de poliție în vederea punerii în executare a mandatului de executare a pedepsei, are un caracter neclar și imprevizibil, norma nou reglementată neintegrându-se organic în fondul activ al legislației penale și procesual penale. În acest sens instanța supremă a susținut că situația premisă necesar a fi îndeplinită pentru existența unei infracțiuni de evadare, fie în forma simplă, fie în cea agravată sau în cea asimilată, astfel cum acestea sunt reglementate la art. 285 alin. (1)-(3) C. pen., implică, în mod esențial, starea legală de deținere sau de reținere a făptuitorului.

¹² S. Bogdan, D.A. Șerban, G. Zlati, *Noul Cod penal. Partea specială. Analize, explicații, comentarii. Perspectiva clujeană*, Editura Universul Juridic, București, 2014, p. 391. În același sens s-a afirmat că ar putea fi reținută complicitatea morală „sub forma încurajării în mod repetat a făptuitorului să săvârșască infracțiunea, în măsura în care aceasta nu constituie chiar un act de ajutor moral în vederea evadării, când se va reține infracțiunea de înlesnire a evadării (de pildă, oferirea de informații confidențiale cu privire la modul de organizare a pazei, care facilitează evadarea)”. A se vedea M. Udriș, *Drept penal. Partea specială*, Editura C.H. Beck, București, 2017, p. 426-427.

¹³ C. Rotaru, A.-R. Trandafir, V. Cioclei, *op. cit.*, p. 211, nota 1.

¹⁴ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 228 din 14 martie 2025.

În susținerea acestei teze s-a arătat că „modalitatea în care o persoană ajunge să fie în stare de reținere sau deținere legală presupune emiterea unui mandat de executare a pedepsei, asupra căruia persoana condamnată să fie informată, în condițiile legii, nefiind suficientă simpla pronunțare a unei hotărâri judecătorești de condamnare. Aceasta întrucât numai de la momentul emiterii mandatului de executare a pedepsei se poate pune problema unui refuz al executării pedepsei sancționabil potrivit normelor de drept penal”.

Analizând această critică de neconstituționalitate, Curtea Constituțională a statuat în Decizia nr. 557 din 29 octombrie 2024 (paragr. 70-71) următoarele: „Referitor la critica ce vizează conținutul normativ al dispozițiilor art. 285 alin. (3¹) C. pen., introduse prin legea contestată, respectiv greșita încadrare a acestora în cuprinsul articolului ce reglementează infracțiunea de evadare, Curtea constată că textul criticat reglementează o infracțiune contra înfăptuirii justiției, pe care o include în sfera evadării, dar care, spre deosebire de celelalte fapte ce constituie elementul material al laturii obiective a infracțiunii de evadare, presupune o omisiune – fapta de a nu se prezenta la organul de poliție în vederea punerii în executare a mandatului de executare a pedepsei în termen de 7 zile de la data la care a rămas definitivă hotărârea prin care s-a dispus executarea pedepsei, în cazul în care pedeapsa dispusă este detențiunea pe viață sau închisoarea – comisă anterior datei începerii executării pedepsei. Astfel, dacă formele infracțiunii de evadare prevăzute în prezent la art. 285 C. pen. presupun o faptă de sustragere de la executarea unei pedepse sau a unei măsuri preventive privative de libertate care este comisă după punerea în executare a hotărârii judecătorești prin care este dispusă o astfel de pedeapsă sau de măsură preventivă, respectiv când făptuitorul se află în stare legală de reținere sau de deținere, fapta incriminată prin art. I pct. 1 din legea criticată, asimilată de legiuitor faptelor de evadare, este comisă anterior punerii în executare a mandatului de executare a pedepsei detențiunii pe viață sau a pedepsei închisorii, presupunând, așadar, un mecanism juridic diferit de cel al formei de bază a infracțiunii de evadare.

Această modalitate de incriminare a unei noi forme a infracțiunii de evadare constituie însă opțiunea legiuitorului, potrivit politicii sale penale, exprimată prin exercitarea atribuției sale constituționale prevăzute la art. 61 alin. (1) din Legea fundamentală, iar reglementarea infracțiunii analizate în cuprinsul art. 285 C. pen. nu este de natură să contravină dispozițiilor constituționale ale art. 1 alin. (5) și ale art. 23 alin. (12), câtă vreme, potrivit considerentelor mai sus invocate, norma de incriminare criticată este clară, precisă și previzibilă, iar fapta prevăzută prin această normă presupune o omisiune din proximitatea faptelor ce aparțin sferei de aplicare a dispozițiilor art. 285 din Codul penal, în forma lor în vigoare în prezent”.

Referitor la critica de neconstituționalitate referitoare la lipsa prevederii în cuprinsul normei de incriminare a formei de vinovăție cu care este comisă infracțiunea de evadare reglementată prin art. I pct. 1 din legea ce face obiectul controlului de constituționalitate, Curtea Constituțională a reținut că „neprevăderea expresă în cuprinsul normei de incriminare analizate a formei de vinovăție cu care este comisă infracțiunea prevăzută prin legea criticată indică, în mod cert, intenția legiuitorului de a sancționa faptele prevăzute prin textul criticat doar atunci când acestea sunt comise cu intenție, aspect ce poate fi dedus, în mod direct, prin raportarea textului criticat la dispozițiile art. 16 alin. (6) din Codul penal”, apreciind că și din această perspectiva laturii subiective a infracțiunii pe care o reglementează, „dispozițiile art. I pct. 1 din legea criticată sunt clare, precise și previzibile”.

În ceea ce privește critica de neconstituționalitate referitoare la imposibilitatea determinării momentului de la care curge termenul de 7 zile prevăzut prin art. I pct. 1 din legea analizată, ceea ce, în opinia Înaltei Curți, încalcă exigențele constituționale referitoare la calitatea legii și principiul constituțional al legalității incriminării și a pedepsei, Curtea Constituțională a constatat că această critică este neîntemeiată atâta vreme cât „textul criticat menționează, în mod expres, care este momentul de la care începe să curgă termenul de 7 zile pe care îl prevede, acesta fiind reprezentat de data rămânerii definitive a hotărârii prin care s-a dispus executarea pedepsei”.

O altă critică analizată de instanța de contencios constituțional a vizat potențialul caracter imprescriptibil al răspunderii penale pentru comiterea infracțiunii prevăzute la art. 285 alin. (3¹) din Codul penal, aceasta apreciind-o neîntemeiată, „întrucât momentul consumării infracțiunii reglementate prin textul criticat este cel al împlinirii termenului de 7 zile care începe să curgă de la data rămânerii definitive a hotărârii judecătorești prin care se dispune executarea pedepsei, comiterea acesteia putând fi reținută,

în mod logic, o singură dată prin raportare la aceeași hotărâre judecătorească. De altfel, potrivit normei de incriminare analizate, consumarea infracțiunii prin scurgerea termenului de 7 zile prevăzut la art. 285 alin. (3¹) C. pen. este suficientă pentru ca dispozițiile alin. (4) ale art. 285 C. pen. să fie aplicabile, respectiv pentru ca, la pedeapsa dispusă prin hotărârea judecătorească de la a cărei executare se sustrage făptuitorul, să fie adăugată pedeapsa aplicată pentru infracțiunea de evadare”.

Secțiunile Unite ale Înaltei Curți de Casație și Justiție au susținut în obiecție de neconstituționalitate formulată că „anterior incriminării faptei de evadare prevăzute la art. I pct. 1 din legea criticată, legiuitorul ar fi trebuit să reglementeze, în mod expres, atât obligația persoanei condamnate la pedeapsa închisorii sau a detențiunii pe viață de prezentare la organele de poliție, chiar și în situația în care nu i-a fost adusă la cunoștință existența, pe numele său, a unui mandat de executare a pedepsei închisorii sau a detențiunii pe viață, cât și condițiile în care destinatarii normei trebuie să execute o astfel de obligație; or, modalitatea de reglementare aleasă – aceea de a include atât obligația, cât și sancțiunea în cuprinsul aceleiași dispoziții legale – echivalează cu imposibilitatea destinatarilor legii penale de a-și adapta comportamentul la exigențele acesteia”. Referitor la această critică de neconstituționalitate, analizând dispozițiile procesuale incidente în materia executării hotărârilor penale de condamnare, Curtea Constituțională, prin Decizia nr. 557 din 29 octombrie 2024 a respins-o apreciind că „pronunțarea unei hotărâri judecătorești de condamnare dă naștere, *per se*, obligației legale a persoanei condamnate de a respecta hotărârea în cauză prin executarea pedepsei dispuse”. În acest sens, s-a arătat că, „de altfel, în ziua rămânării definitive a hotărârii la instanța de fond sau, după caz, în ziua primirii extrasului hotărârii rămase definitivă în fața instanței de apel sau în fața instanței ierarhic superioare (zi care coincide cu cea a pronunțării hotărârii de către instanța de apel sau de către instanța ierarhic superioară), se emite mandatul de executare și, alături de obligația cu caracter general de respectare a hotărârilor judecătorești, se naște și obligația persoanei condamnate de a se supune procedurii de punere în executare a respectivei hotărâri, obligație ce rezultă, în mod direct, din reglementarea în cuprinsul titlului V al Părții speciale a Codului de procedură penală a procedurii executării hotărârilor penale și, în mod special, din prevederile art. 555-557 din Codul de procedură penală referitoare la punerea în executare a pedepsei închisorii sau a detențiunii pe viață și a pedepsei accesorii, la trimiterea spre executare a mandatului, precum și la executarea mandatului de executare a pedepsei și a ordinului de interdicere a părăsirii țării și la acordul instanței de părăsire a țării”. În acest context, instanța de contencios constituțional a conchis că „având în vedere normele procesual penale mai sus menționate, Curtea reține că ar fi superfluă reglementarea unei obligații distincte a persoanei condamnate la pedeapsa închisorii sau a detențiunii pe viață de prezentare la organele de poliție, în condițiile emiterii în privința sa a unui mandat de executare a hotărârii de condamnare. Așadar, dispozițiile legale criticate nu contravin normelor constituționale invocate în motivarea sesizării”.

În relație cu art. II din legea criticată, Înalta Curte a sesizat încălcarea principiului aplicării legii penale mai favorabile reglementat de art. 15 alin. (2) din Constituția României, revizuită, „întrucât, în condițiile în care neprezentarea, în termen de 7 zile, la organul de poliție în vederea punerii în executare a hotărârii judecătorești de condamnare la pedeapsa închisorii sau a detențiunii pe viață nu era anterior incriminată, textul criticat prevede, ca moment de la care începe să curgă termenul de 7 zile anterior menționat, data intrării în vigoare a legii ce face obiectul prezentei sesizări”. În susținerea acestui argument, s-a mai arătat că retroactivitatea art. II din legea analizată este cu atât mai evidentă cu cât „modalitatea în care o persoană ajunge să fie în stare de reținere sau deținere legală presupune emiterea unui mandat de executare a pedepsei, asupra căruia persoana în cauză să fie informată, în condițiile legii, nefiind suficientă simpla pronunțare a unei hotărâri judecătorești de condamnare”.

În ceea ce privește această critică de neconstituționalitate, Curtea Constituțională a respins-o reținând că „textul criticat nu privește fapte anterioare intrării în vigoare a legii criticate, ci infracțiunile comise prin omisiune, ulterior acestui moment”, astfel că dispozițiile art. II din legea contestată nu contravin dispozițiilor art. 15 alin. (2) din Constituție, atâta vreme cât „în cauză, se pune o problemă de activitate a legii în domeniul său propriu de aplicare nefiind incidente prevederile art. 15 alin. (2) din Constituție”.

4. Dispoziții cu caracter procedural reglementate de Legea nr. 19/2025. Art. III al acestei legi prevede dispoziții în materia sesizării organelor de urmărire penală în ceea ce privește săvârșirea infracțiunii reglementate de dispoziții art. 285 alin. (3¹) C. pen. prevăzând că „structurile Ministerului Afacerilor Interne care pun în executare ordinul de dare în urmărire potrivit art. 522 alin. (1) din Legea nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, cu modificările și completările ulterioare¹⁵, la expirarea termenelor prevăzute de art. 285 alin. (3¹) din Legea nr. 286/2009 privind Codul penal, cu modificările și completările ulterioare, și de art. II din prezenta lege, sesizează organele de urmărire penală competente să efectueze urmărirea penală cu privire la infracțiunea prevăzută de art. 285 alin. (3¹) din Legea nr. 286/2009, cu modificările și completările ulterioare”.

Acest text stabilește în sarcina organelor însărcinate cu punerea în executare a ordinului de dare în urmărire obligația sesizării organelor de urmărire penale cu privire la infracțiunea prevăzută de art. 285 alin. (3¹) C. pen. Aceasta nu înseamnă că alte persoane care au cunoștință despre neprezentarea la poliție a celui care trebuie să execute o pedeapsă privativă de libertate în termenul stabilit nu pot sesiza organele de urmărire penală. De asemenea, organul de urmărire penală se poate sesiza din oficiu. Competența de urmărire penală a acestei infracțiuni aparține parchetului de le lângă judecătoria, iar judecata în primă instanță judecătoria, aplicându-se regulile generale de procedură, cu excepție situației în care sunt incidente dispoziții care reglementează competența după calitatea persoanei, care se vor aplica cu prioritate.

Art. III din Legea nr. 19/2025 reglementează și termenul după împlinirea căruia organul care pune în executare ordinul de dare în urmărire este obligat să sesizeze organul de urmărire penală și anume „la expirarea termenelor prevăzute de art. 285 alin. (3¹) din Legea nr. 286/2009 privind Codul penal, cu modificările și completările ulterioare, și de art. II din prezenta lege”, adică 7 zile de la data la care a rămas definitivă hotărârea prin care s-a dispus executarea pedepsei, respectiv, 7 zile de la data intrării în vigoare a Legii nr. 19/2025, în cazul hotărârilor care au rămas definitive anterior intrării în vigoare a acestei legi. Această prevedere este una superfluă, în condițiile în care orice funcționar public are îndatorirea sesizării organului de urmărire penală dacă a luat cunoștință despre săvârșirea unei infracțiuni în legătură cu serviciul în cadrul căruia își îndeplinește atribuțiile de serviciu, iar noțiunea de săvârșire a unei infracțiuni este definită de art. 174 C. pen.¹⁶ prin raportare la infracțiunea consumată sau la tentativă. Or, câtă vreme în cazul infracțiunii prevăzute de art. 285 alin. (3¹) C. pen. vorbim despre incriminarea unui comportament omisiv, tentativa este exclusă, rezultă în mod clar că sesizarea organului de urmărire penală se poate face doar la momentul consumării acestei infracțiuni, Legea nr. 19/2025 prevăzând în mod clar cele două momente la care se realizează consumarea în art. I și art. II, sens în care prevederea din art. III nu era una necesară.

5. Imprescriptibilitatea comportamentului omisiv al condamnatului la pedeapsa privativă de libertate. Așa cum a constatat și Înalta Curte de Casație și Justiție în considerentele obiecției de neconstituționalitate formulate, în definirea infracțiunii prevăzute la art. 285 alin. (3¹) C. pen. „se omite reglementarea duratei în timp a neprezentării persoanei condamnate după expirarea termenului de 7 zile pe care îl reglementează, termen ce reprezintă și momentul consumptiv al infracțiunii de evadare; aceasta întrucât în premisa rămânerii definitive a hotărârii de condamnare pentru această infracțiune ar începe să curgă un nou termen de 7 zile, iar, prin această modalitate de reglementare se poate ajunge la o imprescriptibilitate a aceluiași comportament omisiv al persoanei condamnate; momentul de la care începe să curgă termenul de 7 zile prevăzut de alin. (3¹) al art. 285 C. pen. este insuficient conturat din punct de vedere legislativ, având în vedere și faptul că, în concret, pot exista situații în care mandatul de

¹⁵ În conformitate cu dispozițiile art. 521 alin. (1) C. pr. pen., „darea în urmărire se solicită și se dispune pentru identificarea, căutarea, localizarea și prinderea unei persoane în scopul aducerii acesteia în fața organelor judiciare ori punerii în executare a anumitor hotărâri judecătorești”, iar, în conformitate cu dispozițiile art. 522 alin. (1) C. pr. pen., „ordinul de dare în urmărire se pune în executare de îndată de către structurile competente ale Ministerului Administrației și Internelor care vor desfășura, la nivel național, activități de identificare, căutare, localizare și prindere a persoanei urmărite”.

¹⁶ Art. 174 C. pen. dispune: „Prin săvârșirea unei infracțiuni sau comiterea unei infracțiuni se înțelege săvârșirea oricăreia dintre faptele pe care legea le pedepsește ca infracțiune consumată sau ca tentativă, precum și participarea la comiterea acestora în calitate de coautor, instigator sau complice”.

executare a pedepsei se emite la o altă dată decât cea la care a rămas definitivă hotărârea prin care s-a dispus executarea pedepsei”.

Curtea Constituțională, așa cum am arătat mai sus, prin Decizia nr. 557 din 29 octombrie 2024 a respins această susținere a instanței supreme, escamotând, de fapt, problema de drept sesizată. Astfel, în decizia anteamintită s-a arătat că aceasta critică de neconstituționalitate nu este întemeiată „întrucât momentul consumării infracțiunii reglementate prin textul criticat este cel al împlinirii termenului de 7 zile care începe să curgă de la data rămânării definitive a hotărârii judecătorești prin care se dispune executarea pedepsei, *comiterea acesteia putând fi reținută, în mod logic, o singură dată prin raportare la aceeași hotărâre judecătorească*” (s.n. – A.F.-M.).

Într-adevăr așa este, prin raportare la hotărârea judecătorească de condamnare la pedeapsa privativă de libertate, evadarea prin omisiunea prezentării la poliție în termenul stabilit se poate comite „o singură dată”, însă ceea ce instanța supremă a sesizat cu privire la acest text de incriminare este faptul că neprevăzându-se *expressis verbis* în text că fapta se va reține o singură dată, se declasează un perpetuum infracțional. Aceasta pentru că instanța de contencios constituțional omite faptul că la momentul condamnării dispune pentru infracțiunea de evadare prevăzută de art. 285 alin. (3¹) C. pen. se vor activa dispozițiile alin. (4) al aceluiași articol în conformitate cu care „pedeapsa aplicată pentru infracțiunea de evadare se adaugă la pedeapsa rămasă neexecutată la data evadării”, astfel că se va pronunța o nouă hotărâre de condamnare la pedeapsa detențiunii pe viață/închisorii în regim de detenție, care va activa (din nou) dispozițiile art. 285 alin. (3¹) C. pen., iar, după trecerea unui interval de timp de 7 zile de la momentul rămânării definitive a acesteia, vom fi în prezența unei noi infracțiuni omisive de evadare.

Dacă comportamentul omisiv al condamnatului va continua și având în vedere caracterul simplu din punct de vedere probatoriu al unei cauze ce are ca obiect o astfel de infracțiune de evadare, ceea ce va conduce la o soluționare cu celeritate a acestora, ne vom afla în situația unor condamnări repetate, la intervale relativ scurte de timp, pentru comiterea unor infracțiuni de evadare după fiecare scurgere a unui termen de 7 zile de la rămânerea definitivă a fiecărei condamnări pronunțate cu aplicarea mecanismului juridic prevăzut de art. 285 alin. (4) C. pen. În acest context, singura limitare juridică impusă este generată doar de atingerea maximului general al pedepsei prevăzut de art. 60 C. pen. (30 de ani).

În cazul detențiunii pe viață aplicate prin prima hotărâre de condamnare unei persoane care nu a împlinit 65 de ani, mecanismul condamnării pentru comportamentul omisiv descris în art. 285 alin. (3¹) C. pen. nu se va opri teoretic niciodată, atâta vreme cât comportamentul omisiv nu va înceta, dispozițiile art. 58 C. pen.¹⁷ care reglementează înlocuirea detențiunii pe viață cu închisoarea de 30 de ani putând fi activate doar dacă persoana condamnată se află în executarea pedepsei la momentul împlinirii vârstei de 65 de ani, ceea ce ar exclude incidența dispozițiilor alin. (3¹) al art. 285 C. pen. Ne putem afla, practic, în situația pronunțării unor soluții de condamnare repetate pentru același comportament omisiv (neîntrerupt) care, în cazul condamnării la pedeapsa detențiunii pe viață nu vor avea niciun efect, adăugarea pedepsei închisorii stabilite pentru infracțiunea prevăzută de art. 285 alin. (3¹) neputând produce consecințe juridice.

Din această perspectivă, modul în care a fost reglementată de art. 385 alin. (3¹) C. pen. infracțiunea omisivă de evadare face ca textul să nu fie unul predictibil, ceea ce încalcă cerințele de claritate și previzibilitate imanente normei penale de incriminare, fiind în contrarietate flagrantă cu dispozițiile art. 1 alin. (5) din Constituția României, revizuită.

6. Situația condamnaților aflați în executarea unei hotărâri de condamnare pronunțate de organele judiciare ale altui stat. Legiuitorul penal român nu a avut în vedere când a edictat norma de

¹⁷ Art. 58 C. pen. care poartă denumirea marginală „Înlocuirea detențiunii pe viață” dispun: „În cazul în care cel condamnat la pedeapsa detențiunii pe viață a împlinit vârsta de 65 de ani în timpul executării pedepsei, pedeapsa detențiunii pe viață poate fi înlocuită cu pedeapsa închisorii pe timp de 30 de ani și pedeapsa interzicerii exercitării unor drepturi pe durata ei maximă, dacă a avut o bună conduită pe toată durata executării pedepsei, a îndeplinit integral obligațiile civile stabilite prin hotărârea de condamnare, afară de cazul când dovedește că nu a avut nicio posibilitate să le îndeplinească, și a făcut progrese constante și evidente în vederea reintegrării sociale”.

incriminare din art. 285 alin. (3¹) C. pen. situația condamnatului care execută în străinătate o hotărâre judecătorească de condamnare despre care autoritățile judiciare din România nu au cunoștință și care este condamnat în lipsă în România la o pedeapsă privativă de libertate. Într-o atare situație se poate ajunge la condamnarea (perpetuă) în România pentru infracțiunea omisivă de evadare, așa cum am arătat mai sus, deși neprezentarea în fața organelor de poliție române nu a fost comisă cu intenție, condamnatul neputând părăsi statul străin pentru a se prezenta în România în vederea executării pedepsei.

O situație particulară este cea condamnaților în străinătate la o pedeapsă cu închisoarea într-o formă de executare neprivativă de libertate, care presupune imposibilitatea de părăsire a statului de executare fie pentru executarea unor obligații în statul străin, fie ca interdicție atașată condamnării dispuse în acel stat și care sunt condamnați în România la o pedeapsă privativă de libertate. Într-o astfel de ipoteză, dacă cel condamnat în străinătate s-ar prezenta în România pentru a fi încarcerat ar încălca hotărârea de condamnare a statului străin, cu consecința posibilă a înlocuirii formei de executare cu executarea în detenție sau a reținerii unei infracțiuni de evadare în statul străin. Apare astfel absurd ca un comportament de conformare impus de legea română sub sancțiune penală să conducă la o consecință de aceeași natură în relație cu statul străin.

Toată această ipoteză se complică în situația în care autoritățile judiciare române nu cunosc hotărârea de condamnare din statul străin și se declanșează mecanismul instituit de Legea nr. 19/2025, organele de poliție însărcinate cu punerea în executare a mandatului de executare a pedepsei sesizând organele de urmărire penală la împlinirea termenului de 7 zile prevăzut de art. 385 alin. (3¹) C. pen., ceea ce declanșează urmărire penală pentru faptă și, având în vedere lipsa condamnatului, într-un termen relativ scurt, se poate ajunge la o nouă condamnare în condițiile art. 385 alin. (4) C. pen. Aceasta va declanșa un posibil șir de condamnări pentru același comportament omisiv, care va fi oprit doar de încarcerarea în România a respectivei persoane.

Și din această perspectivă, textul de incriminare al art. 385 alin. (3¹) C. pen. apare în mod indeniabil ca fiind unul neclar și nepredictibil, încălcând dispozițiile art. 1 alin. (5) din Constituția României, revizuită și art. 7 din Convenția europeană a drepturilor omului, sens în care obiecția de neconstituționalitate trebuia admisă.

7. Concluzii. Legiuitorul penal român, prin Legea nr. 19/2025 a incriminat în mod „novator” o infracțiune de evadare ante-detenție sau, mai bine zis, o evadare din starea ilegală de libertate în care se află persoana condamnată, sens în care în mod plastic a fost utilizată exprimarea oximoronică de „evadarea a fugarilor”. În realitate, această infracțiune nu este altceva decât o formă specială de neexecutarea sancțiunilor penale, sens în care apreciez că trebuia modificat și adăugat textul la art. 288 C. pen., care reglementează infracțiunea de neexecutarea sancțiunilor penale, ca formă de neexecutare a hotărârilor judecătorești. Ar fi fost mult mai logică, însă, reglementarea ca infracțiune de sine stătătoare, independentă de cea a evadării, așa cum a susținut și instanța supremă în obiecția de neconstituționalitate formulată, noțiunea de „evadare”, potrivit terminologiei Codului penal și a Codului de procedură penală, având un alt înțeles decât cel reglementat prin textul criticat.

Soluția aleasă de legiuitor încalcă, în mod evident, standardele de calitate a legii impuse de dispozițiile Legii nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, întrucât combină o normă explicativă cu cerința de tipicitate obiectivă, reglementând, astfel, o soluție contrară variantei-tip a infracțiunii de evadare, prevăzută la art. 285 C. pen. În acest sens, Înalta Curte de Casație și Justiție a susținut că, în actuala reglementare a dispozițiilor art. 285 C. pen., alin. (3) al acestui articol conține o normă explicativă a noțiunii de „evadare”, căreia îi subsumează ipotezele prevăzute la lit. a)-c) ale alineatului anterior menționat, iar scopul introducerii acestei norme explicative în cuprinsul art. 285 C. pen. a fost acela de a evita controversele ce ar fi putut lua naștere cu privire la semnificația termenului „evadare” utilizat în definiția infracțiunii corespunzătoare. Or, textul criticat reglementează o conduită ce constă într-o inacțiune, respectiv „fapta de a nu se prezenta” (în concret, neprezentarea), care nu este calificată prin raportare la vreo situație concretă, aspect ce contravine dispozițiilor art. 285 alin. (1) C. pen., precum și celor ale art. 555-557 C. pr. pen.

În ideea în care legiuitorul nostru și-a asumat acest act de politică penală constând în sancționarea „evadării fugarilor” se pune întrebarea firească de ce nu a reglementat în același sens și sustragerea de la executarea unei măsuri preventive privative de libertate.

Dincolo de imperfecțiunile reglementare ale dispozițiilor art. 285 alin. (3¹) C. pen., o analiză criminologică serioasă ar putea conduce la concluzia inutilității unui astfel de text, pe de o parte pentru că pune statul român într-o lumină proastă prin asumarea imposibilității punerii în executare a hotărârilor penale de condamnare la pedepse privative de libertate rămase definitive, iar, pe de alta, prin prisma complicațiilor judiciare pe care le va genera atât pe plan național, cât și internațional.